

Beslutad av: Hälsa- och välfärdsnämnden
Framtagen av: Emma Frostensson,
verksamhetsutvecklare och Mariana
Möller, enhetschef

Beslutsdatum: 2019-03-20
Dokumentansvarig: Verksamhetsutvecklare

Diarienummer: 2019:94
Giltighetstid: Tillsvidare

Innehåll

1	Inledning	4
2	Syfte	4
3	Lagstiftning	4
4	Barnperspektivet	5
	4.1.1 Högtidspeng barn	5
5	Försörjningsstöd	5
	5.1 Riksnormen	5
	5.1.1 Normen till en högre respektive lägre nivå	6
	5.2 Skäligena kostnader utanför riksnormen.....	6
	5.2.1 Boende	6
	5.2.2 Hushållsel	8
	5.2.3 Arbetsresor	8
	5.2.4 Hemförsäkring	9
	5.2.5 Medlemskap i fackförening eller arbetslöshetskassa	9
	5.3 Livsföring i övrigt	9
	5.3.1 Begravningskostnader	9
	5.3.2 Bredband	9
	5.3.3 Deposition.....	9
	5.3.4 Flyttkostnader	10
	5.3.5 Glasögon	10
	5.3.6 Hemutrustning	10
	5.3.7 Hyresgästföreningen	11
	5.3.8 Hälso- och sjukvård	11
	5.3.9 Kläder och skor.....	12
	5.3.10 Rekreation	12
	5.3.11 Skulder	12
	5.3.12 Storstädning och sanering.....	12
	5.3.13 Tandvård	12
	5.3.14 Umgänge med barn.....	13
	5.3.15 Uppehållstillstånd, medborgarskap, pass/ID, och kostnad vid ansökan om skilsmässa	13
6	Akut nödsituation	13
7	Inkomster och tillgångar	14
	7.1 Bil- och fordonsinnehav	14
	7.2 Jobbstimulans	15
	7.3 Barn och ungas inkomster och tillgångar	15
8	Handläggningsprocessen	15
	8.1 Information eller ansökan	15
	8.2 Utredningens innehåll och omfattning	16
	8.2.1 Ekonomisk utredning	16
	8.2.2 Utredning av individens möjligheter till egen försörjning	18
	8.3 Beslut.....	19
	8.3.1 Förbehåll.....	19
	8.3.2 Utbetalning	19
	8.4 Dokumentation	20
	8.5 Sekretess.....	20
	8.6 Samverkan	20
	8.7 Tolken.....	20
	8.8 Ombud.....	20
9	Återkrav av beviljat ekonomiskt bistånd	21

9.1 Samordning av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen och ersättning enligt Socialförsäkringsbalken.....	21
9.2 Bidragsbrott	21

10 Särskilda grupper 21

10.1 Arbetslösa.....	21
10.2 Egna företagare.....	22
10.3 Intagna inom kriminalvården	22
10.4 Fotboja som straffpåföljd	22
10.5 Individer som har samhällstjänst.....	22
10.6 Individer med missbruk- eller beroendeproblematik	22
10.7 Individer med sjukdom/ohälsa.....	23
10.8 Studerande.....	23
10.9 Barn och unga	24
10.10 Utländska medborgare.....	24
10.10.1 Asylsökande och tillståndssökande	24
10.10.2 Individer som vistas i Sverige på EG-rättslig grund	25
10.10.3 Nordiska medborgare.....	25
10.11 Individer placerade av socialtjänsten på institution eller i familjehem ...	25
10.11.1 Egenavgift vid vård och behandling	26
10.12 Vid behandling på sjukhus	26
10.13 Rättpsykiatri.....	26
10.14 Pensionärer	26
10.15 Föräldralediga	26

1 Inledning

Ekonomiskt bistånd ska fungera som ett yttersta skyddsnät för människor som har tillfälliga svårigheter att försörja sig själva. Endast den som inte själv kan tillgodose sina behov, eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.

Den som inte kan försörja sig, men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om hen står till arbetsmarknadens förfogande. Om det finns godtagbara skäl har individen rätt till försörjningsstöd även om hen inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Socialtjänsten har två uppdrag. Huvuduppgiften eller målet är att hjälpa individen att klara sig utan ekonomiskt bistånd – *hjälp till självförsörjning*. I väntan på att det blir möjligt har individen rätt till ekonomiskt bistånd – *hjälp med försörjningen* – under vissa förutsättningar och efter en individuell behovsprövning. Socialtjänsten behöver därmed ha två fokus i kontakterna med den enskilde, dels den ekonomiska situationen, dels vilka insatser som behövs i övrigt. Om individens behov av bistånd är tillfälligt räcker det att utreda den ekonomiska situationen.

Socialtjänstens verksamhet ska bygga på frivillighet och samförstånd, men det innebär inte att den är kravlös.

En viktig princip är att människor i första hand har ett eget ansvar för sitt liv. Socialtjänsten får inte frånta individer deras ansvar i detta avseende.

Insatserna för individen ska utformas och genomföras tillsammans med hen. Det innebär att individen själv ska vara delaktig i insatserna och få möjlighet att aktivt medverka i och påverka planeringen av sin egen framtid. Socialtjänstens uppgift är att *tillsammans* med individen försöka hitta strategier för att förändra hens situation. Socialtjänsten ska sträva efter att så långt det är möjligt få människor att ta makten över sina egna liv.

Denna riktlinje ersätter tidigare Riktlinjer för ekonomiskt bistånd antagna av kommunstyrelsens utskott för utbildning och arbete 2016-12-13.

2 Syfte

Syftet med denna riktlinje är att förtydliga socialtjänstens ansvar i samband med bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. Syftet är också att bidra till likabehandling i kommunen samt vara ett stöd för handläggningen. Riktlinjerna innebär inte någon inskränkning i individens rätt att få en individuell prövning av sin ansökan.

Riktlinjen ger en generell beskrivning av socialtjänstens arbete och ger därmed information till medborgare, enskilda och allmänhet vad de kan förvänta sig av socialtjänsten i Osby kommun.

3 Lagstiftning

Kommunens arbete med försörjningsstöd regleras i socialtjänstlagen (SoL 2001:453).

4 Barnperspektivet

Hänsyn till barnets bästa, det så kallade barnperspektivet, innebär att barnens situation också ska uppmärksammas när vuxna ansöker om ekonomiskt bistånd. Vid utredningar om ekonomiskt bistånd ska socialsekreterare se på situationen både ur de vuxnas perspektiv, men även ur barnens perspektiv. Det är särskilt viktigt när familjer haft behov av försörjningsstöd under en längre tid.

Socialtjänsten ska dokumentera hur barnens intressen beaktats, vilka överväganden som gjorts och hur det har påverkat beslutet. Det gäller oavsett om bedömningen resulterar i att ekonomiskt bistånd beviljas med hänsyn till barnets bästa eller inte. Det ska säkra att socialtjänsten tar hänsyn till barnets bästa. Hur stor vikt barnens situation ska få, måste bedömas i varje enskilt fall. Hänsyn till barnperspektivet är särskilt viktigt i beslut som direkt berör barnet, till exempel bistånd till fritidsaktiviteter, kläder och utrustning till barnet, bistånd för att möjliggöra umgänge samt beslut som har en stor påverkan på barnets situation, så som till exempel hyres- och elskulder samt byte av bostad.

4.1.1 Högtidspeng barn

Högtidspeng om 400 kronor per barn och år kan beviljas till familjer med ett långvarigt biståndsbehov (10 månader eller mer) om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. En individuell bedömning ska alltid göras. Familjen får själva välja när de vill ansöka om högtidspeng, det kan vara till exempel till födelsedag, jul, student eller annan högtid. Biståndet gäller även umgängesbarn vid individuell prövning. Vid växelvis boende beviljas halva beloppet.

5 Försörjningsstöd

Syftet med ekonomiskt bistånd är att tillgodose försörjningen och livsföringen i övrigt under perioder av tillfälliga ekonomiska problem i väntan på annan försörjning.

Försörjningsstöd består av två delar;

1. Livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien, samt dagstidning och telefon.
2. Boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Kostnader enligt punkt 1 beräknas enligt en norm som är samma för hela landet (riksnorm). Bistånd enligt punkt 2 beviljas för skäliga kostnader efter en individuell bedömning.

Vid handläggning av ekonomiskt bistånd utgår socialtjänsten i Osby kommun ifrån Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd.

5.1 Riksnormen

Regeringen fastställer varje år riksnormen. Beloppen som återfinns i riksnormen möjliggör en skälig konsumtionsnivå. Beloppen ska täcka kostnader för de produkter som behövs i ett hushåll för att man på ett tillfredsställande sätt ska kunna klara vardagens behov. I beräkningarna ingår

till exempel inte utgifter för presenter, kalas eller gäster, semester, alkohol, tobak eller spel. Beräkningarna innehåller dock ett visst sparutrymme för inköp eller ersättning av sällanköpsprodukter till exempel en cykel till barn eller dyrare klädesplagg. Det innebär att individen under en tid ska ha kunnat spara en del av beloppet i riksnormen för att kunna köpa sällanköpsprodukter.

5.1.1 Normen till en högre respektive lägre nivå

Om det finns särskilda skäl kan normen räknas till en högre eller lägre nivå. Högre nivå skulle bland annat kunna bli aktuellt om;

- den enskilde av medicinska skäl har behov av särskild kost, som är dyrare än vanlig kost.
- den enskilde på grund av funktionsnedsättning eller skäl har svårt att delta i samhällslivet och upprätta kontakter med andra.
- om det är en förutsättning för att kunna ha kontakt eller umgänge med sitt barn i en rimlig omfattning.
- individen varit utsatt för våld i nära relationer eller andra brott

I det enskilda fallet är det även möjligt att beräkna kostnaderna till ett lägre belopp än riksnormen;

- om den enskilde har hamnat i en akut nödsituation och har behov av tillfälligt bistånd för att reda upp den
- den enskilde saknar vissa av de kostnader som ingår i riksnormen eller har en lägre kostnad än den som anges i riksnormen. Till exempel under vistelse i heldygnsvård.

5.2 Skäligen kostnader utanför riksnormen

5.2.1 Boende

Den enskilde kan beviljas ekonomiskt bistånd till skäligen kostnader för boende. Skäligen boendekostnad bör beräknas med utgångspunkt i vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att bekosta. Bedömningen av hur stor bostad ett hushåll behöver, utgår från Socialstyrelsens definition av trångboddhet. Ett hushåll är trångbott om bostaden inte har kök, vardagsrum och ett sovrum per person, undantaget par och barn under 13 år som normalt kan dela sovrum. Barn under ett år kan dela sovrum med föräldrarna. För sammanboende under 25 år och för enpersonshushåll är en 1-rumslägenhet tillräcklig. Följande riktvärde gällande högsta godtagbara hyra används i Osby kommun;

1 vuxen*	7% av basbeloppet
1 vuxen	11% av basbeloppet
1-2 vuxna och 1 barn	13% av basbeloppet
1-2 vuxna och 2 barn	17% av basbeloppet
1-2 vuxna och 3 barn	21% av basbeloppet
1-2 vuxna och fler än 3 barn	21% av basbeloppet +1400 kr/barn utöver 3

*avser ungdomar som flyttar ut i sitt första boende.

I beräkningen avrundas summan uppåt till närmaste heltal. Siffrorna inom parentes avser ensamstående med barn.

Vid kortvarigt behov av bistånd godtas generellt den faktiska boendekostnaden. Med kortvarigt avses en period om max tre sammanhängande månader. Om biståndsbehovet bedöms bli längre kommer socialtjänsten pröva om boendekostnaden är skälig, i annat fall kan krav på byte av bostad komma att ställas. Individen ges skälig tid att förändra sin boendekostnad och ska under den tiden aktivt medverka till att finna ett billigare boende. Vad skälig tid är ska bedömas i det enskilda fallet och kan påverkas av en rad faktorer så som till exempel läget på bostadsmarknaden. Riktmarke är dock 3 månader.

Byte till dyrare boende kan endast ske i samråd med socialsekreterare när den nuvarande bostaden inte erbjuder en godtagbar standard eller av starka sociala skäl.

Boende i bostadsrätt eller villa

Vid försörjningsstödsberoende kan fastighets- och bostadsrättsinnehavare inte garanteras att få behålla sin bostad. Beaktande görs av räntekostnader och tomträttsavgäld. I den faktiska boendekostnaden medräknas dessutom nödvändiga driftskostnader som uppvärmning, vatten och avlopp, sophämtning och försäkring.

Inneboende - sökande som inte bedöms ingå i hushållsgemenskap

Vid beräkning av den faktiska boendekostnaden godkänns vad bostadsinnehavaren och den inneboende avtalat, om kostnaden är skälig. Boendekostnaden som kan beviljas kan aldrig vara högre än vad andelen av hyran delat med antalet vuxna personer i hushållet är. I annat fall framräknas en skälig boendekostnad genom försäkringskassans enhetsberäkning;

Ungdomar i eget boende

Generellt beviljas inte hyreskostnad för eget boende för ungdomar under 25 år. Den unge vuxne bör vänta med att flytta hemifrån tills att ekonomisk möjlighet finns. Undantag kan göras om den unge vuxne, genom att bo kvar i föräldrahemmet, inte kan tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Utredning kring detta görs av socialtjänstens vuxenenhet om den unge är över 18 år, är den unge under 18 år görs utredningen i samarbete med Barn- och Familjeenheten. Exempel på situationer då ekonomiskt bistånd kan beviljas till hyra är:

- Hälsoproblem
- Stora motsättningar mellan familjemedlemmar
- Trångboddhet

För unga vuxna under 25 år som vid ansökningstillfället redan är utflyttade är huvudregeln att bistånd till boendekostnad inte beviljas om hyresavtalet tecknats under en period då individen saknade inkomst och därmed inte hade möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om en eller fler av ovanstående situationer föreligger. Rätten till eget boende ökar allt eftersom den unge närmar sig 25 års ålder.

Unga vuxna som bor kvar hemma

Ekonomiskt bistånd kan utgå till hyresdel om individen kan visa att hen tidigare har betalt hyra eller om föräldrarna har dyrare boendekostnad på

grund av att det vuxna barnet bor hemma. Till exempel om föräldrarna tvingas till större bostad eller om föräldrarna haft rätt till bostadsbidrag om det vuxna barnet inte bott kvar i föräldrahemmet. Hyresdelen beräknas utifrån Riksförsäkringsverkets föreskrifter. Det innebär att varje rum räknas som två enheter medan köket utgör en enhet. Den totala andelen enheter delas med hyreskostnaden och därmed erhåller man en prisuppgift för hyreskostnaden per enhet. Om den inneboende delar rum med någon annan erhåller hen således bistånd till en enhet medan individen som är inneboende i ett eget rum erhåller bistånd till två enheter (som stöd finns räkneexempel i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd).

Beträffande hushållskostnader, el och hemförsäkring beräknas kostnaden på samtliga som bor i bostaden inklusive underåriga barn och individen får en del av den totala kostnaden.

Gifta ungdomar

När en ungdom, som föräldrarna är försörjningsskyldiga för, gifter sig är maken/makan primärt försörjningsskyldig för ungdomen. Om maken/makan inte kan försörja ungdomen återfaller försörjningsskyldigheten för ungdomen på föräldrarna. Det gäller även om de gifta ungdomarna skaffar barn. Föräldrarna är då försörjningsskyldiga gentemot ungdomen men inte mot barnbarnet. Om ungdomen i samband med att hon får barn, avbryter sina studier och är över 18 år upphör föräldrarnas försörjningsskyldighet. Återupptar ungdomen gymnasiestudier före fyllda 21 år, är föräldrarna återigen försörjningsskyldiga. I första hand får ett gift, ungt par, bo kvar hos någon av föräldrarna. Samma regel gäller för dem som för andra ungdomar, att det är först vid 25 års ålder som det är rimligt att ungdomar som är beroende av försörjningsstöd för sin försörjning kan flytta hemifrån. Om ungdomarna skaffar barn kan de dock ha rätt till eget boende, men först när barnet är fött. I samband med det får en individuell prövning göras om föräldrarnas försörjningsskyldighet ska kvarstå.

Vid skilsmässa

Under betänketid vid skilsmässa är makar ömsesidigt försörjningsskyldiga gentemot varandra och gentemot barnen och rätt till bistånd ska därför bedömas utifrån makarnas gemensamma förhållanden (se kammarrättsdom 2011-634). Vid våld i nära relation kan det, utifrån skyddsaspekt, vara nödvändigt att se den drabbade parten som ett eget hushåll även under betänketiden och bevilja försörjningsstöd i sin helhet.

5.2.2 Hushållsel

Socialtjänsten godkänner den faktiska kostnaden för hushållsel om kostnaden är skälig. Som stöd för sin bedömning använder socialtjänsten ”Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad”, (PFS 2014:11). Eftersom elpriserna varierar görs även en bedömning av om elförbrukningen anses skälig.

5.2.3 Arbetsresor

Arbetsresor avser resa till och från arbete, men även resor för att aktivt kunna söka arbete, delta i aktiviteter anordnade av kommun eller arbetsförmedlingen. Resor för att ta sig till arbete godkänns med skäliga kostnader för resor med allmänna kommunikationer. De allmänna kommunikationerna från Osby kommun och till omkringliggande orter är

god varvid behovet av pendling princip alltid kan tillgodoses utan tillgång till egen bil.

5.2.4 Hemförsäkring

Socialtjänsten godkänner den faktiska kostnaden för hemförsäkring om kostnaden är skälig. Bistånd beviljas för grundförsäkring. Bistånd till olycksfallsförsäkring beviljas inte. Alla som är folkbokförda på en adress och som lever i någon form av hushållsgemenskap täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring. Individer som har hushållsgemenskap med varandra kan vara unga vuxna som bor kvar hemma hos föräldrarna, syskon eller kamrater som delar lägenhet. Inneboende utgör undantag och ska uppmanas skaffa en egen hemförsäkring

5.2.5 Medlemskap i fackförening eller arbetslöshetskassa

Socialtjänsten godkänner den faktiska kostnaden för avgifter till fackförening och arbetslöshetskassa. Individen ska dock begära att få ersättningen helt eller delvis nedsatt.

5.3 Livsföring i övrigt

Begreppet livsföring i övrigt avser alla de behov som individen kan ha för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Här ingår ekonomiskt bistånd utöver riksnormen, men också bistånd i form av tandvård, läkarvård, medicin, glasögon, hemutrustning med mera. En uttömmande uppräkningslista av allt som kan tänkas ingå under livsföring i övrigt är inte möjligt att göra. En individuell bedömning måste göras i varje enskilt fall.

5.3.1 Begravningskostnader

Begravningskostnader täcks i första hand av tillgångarna i dödsboet. Begravningskostnaderna går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet, till exempel obetald hyra, hushållsel, telefon eller kostnader för utflyttning och städning av bostaden. Rätten till bistånd bedöms utifrån dödsboets ekonomiska situation och inte dödsbodelägarnas. Om dödsboet saknar tillgångar helt eller delvis, beviljas ekonomiskt bistånd som möjliggör en värdig begravning. Hänsyn tas till allmänt vedertagna begravningstraditioner och i förekommande fall olika religiösa och etniska gruppers speciella önskemål om hur en begravning ska ordnas.

5.3.2 Bredband

Skälig kostnad för bredband beviljas. Genom biståndet bör individen kunna utföra skolarbete i hemmet, ha kontakter med myndigheter, till exempel arbetsförmedlingen, samt möjligheter att utträta bankärenden via nätet. Någon obegränsad tillgång till surf på internet i allmänhet kan inte anses ingå inom ramen för individens livsföring i övrigt.

5.3.3 Deposition

I vissa fall kan det krävas att individen deponerar en viss summa pengar för att till exempel hyra, el och telefon skall kopplas in. Bistånd kan utgå till det, om det föreligger starka sociala eller medicinska skäl, avseende högst tre månaders tid. Överenskommelse skall alltid träffas att det deponerade beloppet återgår till socialtjänsten, helst inom ett år. Hur det skall ske, exempelvis om det skall ske i samarbete med hyresvärderna, skall också framgå av överenskommelsen.

5.3.4 Flyttkostnader

Om en flytt är nödvändig för att individen ska uppnå en skälig levnadsnivå beviljas ekonomiskt bistånd till flyttkostnader. Individen förväntas i första hand lösa flytten på egen hand och som regel omfattar biståndet därför hyra av bil, inklusive försäkring, bensin samt flyttlådor. I mycket särskilda fall då individen på grund av ålder, sjukdom eller andra skäl inte klarar av att flytta på egen hand kan bistånd beviljas till flyttfirma.

Magasinering av möbler beviljas restriktivt under skälig tid, max sex månader, i vissa särskilda fall om individen under en period står utan bostad. En värdering av bohagets värde kontra kostnad för magasinering ska alltid göras.

Vid flytt till annan kommun beviljar Osby kommun första månadens uppehälle och hyra om flytten skett i samråd med socialsekreterare. Bistånd till dubbla hyror vid flyttning godtas normalt inte. Inte heller kostnad för eftersändning av post. Undantag kan ske till exempel i ärende där det förekommer våld i nära relationer, vid separationer samt med hänsyn taget till barnperspektivet.

5.3.5 Glasögon

Ekonomiskt bistånd beviljas till skäliga kostnader för glasögon, om behovet styrks av en legitimerad optiker eller läkare. Skäliga kostnader för kontaktlinser godkänns i de fall linser är det enda alternativet och behovet styrks av en läkare. Inköp av glasögon ska alltid föregås av ett kostnadsförslag.

5.3.6 Hemutrustning

Möbler och husgeråd ingår i begreppet livsföring i övrigt, men det finns ingen allmän rätt för den som får en bostad och har dålig ekonomi att få ekonomiskt bistånd till utrustning av bostaden. Därför får de flesta klara av situationen som människor i allmänhet gör, det vill säga genom planering, sparande, lån och gåvor från sitt sociala nätverk. Det gäller särskilt för unga personer som flyttar hemifrån och som har kunnat planera för sin flyttning till eget boende.

I vissa fall kan det finnas särskilda skäl, både ekonomiska och sociala, för att socialtjänsten ska ge bistånd till grundutrustning av ett hem. Det handlar om följande fall;

- bostaden är ett led i en rehabilitering,
- den enskilde saknar möjligheter att förbättra sin ekonomi,
- den enskilde endast kan förbättra sin ekonomi på mycket lång sikt eller
- den enskilde omgående behöver flytta till en annan bostad till följd av att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott. För

Bistånd utgår även till inköp av hemutrustning som behöver bytas ut samt underhåll och reparation av befintlig hemutrustning.

Biståndet ska garantera nödvändig hemutrustning, men vad som är nödvändigt kan inte fastställas en gång för alla. Bedömningen anpassas efter den allmänna standardutvecklingen i samhället, det vill säga vad människor i

allmänhet kan kosta på sig. Det innebär att vad som är skäligt i fråga om ekonomiskt bistånd till hemutrustning inte bara skiftar från fall till fall utan också över tid. Hemutrustningen ska tillgodose behov som till exempel matlagning, umgänge, sömn, förvaring, rengöring och rekreation. Även radio, TV och dator med internetuppkoppling ingår i en hemutrustning. Vid bedömning av behovet av dator med internetuppkoppling tar socialtjänsten särskilt hänsyn till behoven hos barn och ungdomar som går i skolan. Vid tillfälligt eller mera kortvarigt biståndsbehov beviljas som regel inte bistånd till en dator.

Ungdomar

Ungdomar som flyttar hemifrån får räkna med en betydligt enklare standard på den hemutrustning som kan beviljas.

Vid skilsmässa

Vid skilsmässa/separation kan det i vissa situationer bli aktuellt att bevilja ekonomiskt bistånd till kompletterande hemutrustning. Dock ska alltid en bodelning först ske. Ekonomiskt bistånd kan inte beviljas till en part som väljer att inte ta med sig något från det gemensamma hemmet. Undantag från det kan göras vid till exempel hot eller våld i familjen där den ena parten inte vågar/bör ha kontakt med den andra parten för att få ut sin del av bohaget.

Spädbarnsutrustning

Vid behov kan ekonomiskt bistånd ges till skäliga kostnader för nödvändig spädbarnsutrustning i samband med ett barns födelse. Bistånd kan ges för bland annat

- säng med sängkläder och andra tillbehör
- skötbädd med tillbehör
- barnvagn med tillbehör
- utrustning för bad.

När socialtjänsten bedömer vad som är nödvändigt i ett enskilt fall förutsätter socialtjänsten att en viss återanvändning av kläder och utrustning sker, om det finns syskon och ålderskillnaden inte är för stor. Biståndet påverkas också av hur mycket den biståndssökande kunnat planera ekonomiskt för barnet.

5.3.7 Hyresgästföreningen

Ekonomiskt bistånd utgår ej till avgift till hyresgästföreningen.

5.3.8 Hälsa- och sjukvård

Socialtjänsten kan ge ekonomiskt bistånd för skäliga kostnader för hälso- och sjukvård som är medicinskt påkallad. Det rör sig om åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador och som vidtas efter bedömning av hälso- och sjukvårdspersonal och görs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Gränsen går vid insatser som är hälso- och sjukvård och som sjukvårdshuvudmannens ansvarar för.

Ekonomiskt bistånd lämnas även för resor med allmänna kommunikationer för att kunna ta sig till och från ovan nämnda.

Medicin

Ekonomiskt bistånd kan lämnas för den medicin som ingår i högkostnadsskyddet. Socialtjänsten är mycket restriktiv med att bevilja bistånd till medicin som inte ingår i högkostnadsskyddet, men kan i vissa mycket särskilda fall bevilja det efter en individuell prövning.

5.3.9 Kläder och skor

Om den enskilde har ett tillfälligt och visst behov av att köpa kläder och skor kan i vissa särskilda fall bistånd utgå till det utöver det bistånd som beviljas i normen. Bistånd kan bli aktuellt i följande fall;

- snabba viktförändringar vid graviditet eller sjukdom
- begravningskläder
- vinterkläder till flyktingar om behovet inte tillgodosetts genom särskilt bidrag enligt 18 § LMA
- om ett spädbarn saknar nödvändig kläutrustning
- om den enskilde har tillfälligt höga kostnader som beror på att hen är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott.

I övrigt ska behovet av kläder och skor tillgodoses genom det bistånd som beviljas i normen. Individen förväntas spara för att kunna tillgodose dyrare inköp som till exempel vinterjacka eller vinterskor.

5.3.10 Rekreation

I särskilda fall kan individer med sociala problem eller som långvarigt levt på ekonomiskt bistånd (över ett år), behöva miljöombyte. Särskilt ska barns behov beaktas. Bistånd kan utgå till resa, enklare boende samt fickpengar.

5.3.11 Skulder

Socialtjänsten ser mycket restriktivt på att bevilja ekonomiskt bistånd till skulder och enda gången det kan bli aktuellt är om det är enda sättet för individen att uppnå en skälig levnadsnivå. En förutsättning för att bistånd ska utgå är att det skulle få allvarliga sociala konsekvenser för individen om skulden inte betalas. Det kan till exempel gälla skulder för boendekostnad eller hushållsel. Att en individ har skulder är inte speciellt ovanligt och är inget som betraktas som en belastning.

Bistånd till hyresskulder kan utgå om den enskilde av godtagbara skäl inte haft egna inkomster som räckt till hyran och om sökande haft rätt till bistånd om en ansökan gjorts när hyresskulden uppkom.

5.3.12 Storstädning och sanering

Ekonomiskt bistånd kan utgå till storstädning och saneringskostnader med skälig kostnad om det krävs för att individen ska uppnå en skälig levnadsnivå. Det kan handla om att hen ska kunna erhålla andra insatser som till exempel hemtjänst.

5.3.13 Tandvård

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till skäliga kostnader för nödvändig tandvård och ska ha föregåtts av en begäran om kostnadsförslag. Det betyder att individen ska ha fått ett beslut om bistånd innan hen påbörjar sin behandling. När kostnadsförslag inkommer görs bedömning om vad som

anser vara nödvändig tandvård. Kostnadsförslag som överstiger 4000 kronor skickas till förtroendetandläkare för bedömning. Bistånd beviljas enligt lägsta taxa på orten.

Om behovet av ekonomiskt bistånd för individen bedöms bli kortvarigt och hen inom rimlig tid själv kommer att kunna tillgodose sitt behov ska det vägas in i bedömningen.

Krav ställs på att individen ska ta månadsräkningar från tandläkaren då ekonomiskt bistånd prövas månadsvis.

Vid akut tandvård ställs inget krav på att individen söker ekonomiskt bistånd före behandlingen.

Personer med utmätning hos Kronofogden har rätt till uppskov med utmätningen för att med egna medel bekosta omfattande tandvård.

5.3.14 Umgänge med barn

Bistånd till umgängeskostnader beviljas dygnsvis. I normen för umgänge ingår posterna mat, fritid/lek och hygien. Gemensamma hushållskostnader räknas fram utifrån antalet dagar umgänget sker.

Bistånd till umgängesresor beviljas enkel väg. Föräldrarna ska dela på kostnaden.

5.3.15 Uppehållstillstånd, medborgarskap, pass/ID, och kostnad vid ansökan om skilsmässa

Ekonomiskt bistånd till kostnad för medborgarskap utgår ej. (Kammarrättsdom 2004-1436).

Att ha en ID-handling anses ingå i begreppet skälig levnadsnivå för individer från 13 år och uppåt.

Avgift hos tingsrätt för ansökan om äktenskapsskillnad kan beviljas, om särskilda skäl föreligger så som till exempel våld i nära relationer.

6 Akut nödsituation

Enligt socialtjänstlagen räcker det att man vistas i Sverige för att ha rätt att få en ansökan om ekonomiskt bistånd prövad i en akut nödsituation. Det är vistelsekommunen som ansvarar för stöd och hjälp i akuta situationer. Om det är oklart i vilken kommun den enskilde är bosatt, ska vistelsekommunen alltid ansvara för att den enskilda personen får allt stöd och all hjälp som han eller hon behöver, inte bara akuta insatser.

Vad som är nödvändig hjälp för att avhjälpa en akut nödsituation måste socialtjänsten bedöma i varje enskilt fall. Det kan handla om pengar till mat, medicin och i vissa fall även kostnad för resa till bosättningskommunen.

Vid beviljande av akut nöd ska den sökande noga informeras om det egna ansvaret och prioriteringar.

Bistånd till ekonomiskt bistånd i akut nödsituation kan nekas då sökanden känt till kraven för rätt till bistånd, men ändå vid upprepade tillfällen förorsakat ett nödläge.

7 Inkomster och tillgångar

Ekonomiskt bistånd är samhällets yttersta skyddsnät, därför ska individens behov i första hand tillgodoses genom egna inkomster och tillgångar. Hushållets samlade faktiska inkomster tas med i beräkningen vid ansökan om ekonomiskt bistånd.

Följande inkomster räknas dock inte med vid ansökan om ekonomiskt bistånd;

- fiktiva inkomster, det vill säga inkomster som den enskilde inte förfogar över till exempel överskjutande skatt som tagits i anspråk av kronofogdemyndigheten.
- barns inkomster från tillgångar som står under överförmyndarens kontroll när överförmyndaren inte ger sitt samtycke till uttag
- ersättning för merkostnader till följd av funktionsnedsättning
- ersättning för omkostnader i samband med åtagande, så som familjehemsersättningens omkostnadsdel
- försäkringsersättning eller skadestånd som utgör ersättning för annan skada än inkomstförlust till exempel stulen hemutrustning (Hänsyn skall dock tas till eventuella behandlingskostnader, även framtida sådana)
- stipendier eller fondmedel som är avsedda för ett visst ändamål, till exempel en resa
- extra tillägg till ungdomar på gymnasiet
- barn och ungas inkomst av arbete som understiger ett halvt basbelopp
- den som fyllt 61 år ska inte tvingas att utnyttja den möjlighet som finns att göra förtida uttag på ålderspensionen.

För individer som endast har ett kort och avgränsat behov av ekonomiskt bistånd krävs som regel inte att de säljer fasta tillgångar som till exempel bil, hus, husvagn, sommarstugor. Däremot skall den individen i första hand tillgodose behovet genom att sälja olika former av värdepapper såsom aktier och obligationer.

Om behovet av ekonomiskt bistånd bedöms bli längre än 3 månader ställs även krav på att individen skall avyttra alla tillgångar för att på så sätt bidra till sin egen försörjning. Individen ges tid för att sälja av sina tillgångar, max tre månader, marknadsmässiga priser ska gälla. När rådrummet löpt ut kommer intäkten från försäljningen att medräknas som inkomst nästkommande beräkning.

Vid bedömning av om en individ har egna tillgångar tar socialtjänsten hänsyn till den typen av tillgångar som individen förfogar över. Följande tillgångar påverkar inte rätten till ekonomiskt bistånd,

- Pensionsförsäkringar som inte kan återköpas
- Bankmedel som inte går att ta ut eller fast egendom som ej kan överlåtas på grund av villkor i gåvobrev eller testamente

7.1 Bil- och fordonsinnehav

I vissa särskilda fall kan bilinnehav godkännas, värdet på bilen får då endast uppgå till max 20% av prisbasbeloppet. Särskilda fall kan vara om individen

behöver bil i sitt arbete, eller om bil krävs för att barn ska kunna umgås med sina föräldrar. De allmänna kommunikationerna från Osby kommun är goda varvid godkännande av bil används restriktivt.

I de fall bilinnehav godkänns, godkänns skäliga kostnader för bensin, skatt, trafikförsäkring, besiktning samt service och reparation. Bistånd till inköp av bil utgår ej. Enklare former av reparationer kan tillgodos genom normen för försörjningsstöd.

I de fall socialtjänsten kräver att individen avyttrar en tillgång i form av bil eller annat fordon ska hen erhålla ett beslut med besvärshänvisning om att innehav ej godkänns.

7.2 Jobbstimulans

Jobbstimulans är en särskild beräkningsregel som innebär att 25 % av nettoinkomst av anställning under vissa förhållanden inte skall beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Jobbstimulansen är personlig och gäller inte hushållet som helhet. Ett villkor för jobbstimulans är att individen har fått försörjningsstöd under en sammanhängande period av minst sex månader. Det finns inget krav på att individen har fått försörjningsstöd från samma kommun under sexmånadersperioden. Individen skall samtycka till att kontroll görs i en annan kommun (12 kap. 2 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)). Om hen inte samtycker till kontroll får socialtjänsten besluta på de uppgifter som finns.

Beslut om jobbstimulans är tidsbegränsad i två år, därefter måste individen kvalificera sig på nytt.

7.3 Barn och ungas inkomster och tillgångar

Barn är aldrig försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Däremot kan tillgångar hos barn beaktas när det gäller barnets del av försörjningsstödet eller en ansökan om ekonomiskt bistånd som avser barnet.

Barn har enligt Osby kommuns riktlinjer rätt att ha sparade medel upp till max 10% av basbeloppet utan att det påverkar föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet.

Barn och ungdomar har även rätt att ha inkomster upp till ett halvt basbelopp per år utan att det påverkar rätten till ekonomiskt bistånd för föräldrarna. Allt över ett halvt basbelopp avräknas barnets del i familjens kostnader inklusive boendekostnad.

8 Handläggningsprocessen

Innehållet i detta kapitel följer handläggningen av ett ärende från ansökan till beslut och eventuellt utbetalning av ekonomiskt bistånd.

8.1 Information eller ansökan

Enskilda kan vända sig till socialtjänsten dels för att få allmän information eller för att ansöka om bistånd. Ett beslut om ekonomiskt bistånd förutsätter att det finns en ansökan om bistånd. Ansökan kan vara både skriftlig och muntlig. Om socialtjänsten inte är helt säker på om individen bara vill ha upplysningar ska hens begäran uppfattas som en ansökan om bistånd.

För att få information eller för att ansöka om ekonomiskt bistånd kontaktar individen socialtjänstens enhet för ekonomiskt bistånd. Dessa nås via kommunens växel. Vid första kontakt med socialsekreterare får individen information om ekonomiskt bistånd samt vilka förutsättningar som gäller.

Om individen vill göra en ansökan om ekonomiskt bistånd kommer socialsekreterare att skicka hem en ansökningsblankett till hen. Hen kommer kallas på besök hos socialsekreterare. Ambitionen är att nybesök ska erbjudas inom två veckor.

8.2 Utredningens innehåll och omfattning

En utredning som ska ligga till grund för beslut om ekonomiskt bistånd kräver att socialsekreteraren skaffar sig en helhetsbild av den enskildes försörjningshinder, resurser, behov och ekonomiska situation. Om individen endast är i behov av ekonomiskt bistånd tillfälligt görs generellt sett endast en ekonomisk utredning. I andra fall krävs att socialtjänsten gör ett mer omfattande utredningsarbete för att kunna stötta individen till att bli självförsörjande.

Socialtjänsten använder sig av standardiserade mallar vid utredning av rätten till bistånd och vid utredning av förutsättningar för arbete.

8.2.1 Ekonomisk utredning

En ekonomisk utredning handlar om att klargöra hela hushållets ekonomi och vilka möjligheter hushållet själv har att tillgodose behovet på andra sätt. Uppgifterna som ska ligga till grund för beslutet lämnas i första hand av individen själv. Socialtjänsten behöver ha tillräckligt med underlag för att kunna göra en bedömning och en beräkning på om ett hushåll ska beviljas ekonomiskt bistånd. Om individen inte inkommer med de handlingar som krävs eller motsätter sig att socialsekreterare tar nödvändiga kontakter kommer hen i regel att få avslag på sin ansökan om ekonomiskt bistånd.

Period och beräkning

Ett hushålls behov av ekonomiskt bistånd beräknas normalt genom att lägga ihop riksnormen med de så kallade skäligena kostnaderna för boende, hushållsel med mera. Sedan drar man ifrån hushållets totala inkomster från det beloppet och då får man nivån på behovet av bistånd. När ett hushåll har egna inkomster så det räcker till försörjningen, men ansöker om ekonomiskt bistånd för sin livsföring i övrigt, kan skillnaden mellan försörjningsstödsnivån (riksnorm + skäligena kostnader för boende med mera) och inkomsterna användas som ett mått på vilken förmåga hushållet själv har att helt eller delvis tillgodose behovet.

Osby kommun räknar full matnorm även för barn i åldern 0-6 år som får mat på förskola.

Ansökan om bistånd görs för en månad i taget och anpassas så fort det går till att löpa per kalendermånad. Inkomsterna som hushållet hade föregående månad är de som medräknas i beräkningen. Vid nyansökan kan inkomster längre tillbaka i tiden komma att medräknas om de var mycket höga eller avsedda för en längre tidsperiod.

Bistånd kan inte beviljas retroaktivt, behov av bistånd räknas från den dagen individen ansöker hos socialtjänsten. Om hen angett ett senare datum på sin ansökan gäller det. Om individen tvingas låna medel under

handläggningstiden för att till exempel kunna betala hyran ska det inte påverka rätten till bistånd negativt.

Om det finns ett behov av att korta perioden till att var kortare än en månad utgår socialtjänsten från ett dagsbelopp som fås fram genom att beloppen i riksnormen multipliceras med tolv och sedan divideras med 365.

Skulle ett hushåll hamna på ett överskott i förhållande till normen under en månad, kommer det överskottet att läggas in som inkomst nästföljande månad. Ett överskott följer vanligtvis med i maximalt tre månader.

Nämnden ställer större krav på ekonomisk planering av en individ som har vetat om att den egna inkomsten kommer att upphöra och tidigare har mottagit ekonomiskt bistånd. Det gäller individer som väl känner till socialtjänstens normer och regler och inte de som tidigare endast haft mycket tillfälligt bistånd eller inte har ansökt på länge. Det kan vara rimligt att kräva att en individ som endast tillfälligt försörjer sig själv mellan biståndsperioderna också tar hänsyn till det i sin hushållsekonomiska planering. Vid ett nybesök däremot saknar den biståndssökande kunskap om nivån på det ekonomiska biståndet och kan inte förväntas ha levt på en låg ekonomisk nivå före ansökan.

Kontroller

Socialtjänsten har med stöd av socialtjänstlagen rätt att hämta in uppgifter om ersättning från centrala studiestödsnämnden (CSN), försäkringskassan, pensionsmyndigheten, arbetslöshetskassorna, arbetsförmedlingen och skatteverket.

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd får individen information om vilka kontroller som socialtjänsten kan komma att behöva göra. Utgångspunkten är att socialtjänsten begär in det som är nödvändigt för att kunna fatta beslut om ekonomiskt bistånd. Information lämnas även om stickprov och om vikten av att spara underlag för att kunna verifiera sina utgifter.

I samband med nybesök kontrolleras individens legitimation, dokument som styrker laglig vistelse i Sverige, boende och vårdnad för eventuella barn, hyreskontrakt, verifikationer på inkomster och utgifter, uppgifter om eventuella tillgångar, underlag som styrker behov av livsföring i övrigt när det är aktuellt samt handlingar som styrker inskrivning på arbetsförmedlingen och aktivt arbetssökande.

Vid löpande ansökningar om ekonomiskt bistånd sker kontrollerna i form av stickprov. Ett antal ärende tas slumpvis fram för kontroll varje månad. Den som blir utvald för kontroll kommer få ett meddelande om det där hen ombeds inkomma med underlag som verifierar sökta belopp. Individer kan utöver stickprov bli uttagen för kontroll om socialtjänsten anser det vara påkallat. Det kan till exempel vara om en stickprovskontroll tidigare visat avvikande uppgifter.

I vissa fall kan socialtjänsten behöva genomföra hembesök för att bilda sig en uppfattning av om individen har rätt till bistånd eller inte. Hembesök ska hanteras med stor försiktighet och ska bara ske när det bedöms nödvändigt för att få ett tillfredsställande underlag för prövning av ansökan om ekonomiskt bistånd. En förutsättning för hembesök är att individen samtycker till det. Om hen vägrar hembesök får det inte slentrianmässigt

leda till ett avslag utan en bedömning av om tillräckligt underlag finns trots detta måste göras.

8.2.2 Utredning av individens möjligheter till egen försörjning

Socialtjänstens verksamhet ska bygga på frivillighet och samförstånd, men det innebär inte att den är kravlös. Den enskilde har i första hand ett eget ansvar för sitt liv. I det ingår att efter förmåga bidra till sin försörjning. För att klargöra individens förmåga genomförs en kartläggning av de individer som söker ekonomiskt bistånd och där biståndet bedöms vara mer än tillfälligt, med tillfälligt menas mer än tre månader. Utifrån den kartläggningen upprättas sedan en individuell plan tillsammans med individen. En individuell plan ska vara upprättad inom tre månader.

Utredningen som ligger till grund för individens möjligheter till egen försörjning ska följas upp var sjätte månad.

Osby kommun erbjuder stöd och hjälp mot självförsörjning enligt antingen studie- och arbetsprocessen eller vård- och behandlingsprocessen.

Arbetslinjen - Studie- och arbetsprocessen

En individ som är arbetslös och kan arbeta är skyldig att söka arbete för att ha rätt till ekonomiskt bistånd. Kravet är att individen står till arbetsmarknadens förfogande på heltid och är villig att ta erbjudet lämpligt arbete. Kravet gäller i första hand heltidsarbete, om sådant finns att få. Men individen måste söka och ta varje lämpligt arbete – även deltidsarbete. I detta krav ingår även att individen deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, till exempel arbetsmarknadsutbildning, praktik eller arbetsrehabiliterande åtgärder. Även grundutbildning i svenska och så kallad arbetssökarverksamheter räknas hit.

Socialtjänsten kan enligt socialtjänstlagen begära att den som får försörjningsstöd ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Denna möjlighet träder in om individen inte har kunnat få någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Socialtjänsten måste alltid samråda med arbetsförmedlingen innan hänvisning till den typen av aktivitet sker.

Alla som söker försörjningsstöd på grund av arbetslöshet skrivs in på kommunens arbetsmarknadsenhet för individuellt stöd i att nå arbete. Det gäller även de som arbetar deltid. Personalen på arbetsmarknadsenheten ansvarar för att individen har en individuell plan och får förutsättningar att nå arbete eller studier. Arbetsmarknadsenhetens personal ansvarar därmed även för kontakt med arbetsförmedlingen och för att följa upp beslutade insatser.

Alla ungdomar i åldern 18-24 år hänvisas dock istället till kommunens ungdomsvägledare för individuellt stöd och vidare planering mot självförsörjning. Det gäller inte de ungdomar som har ett aktivt missbruk eller är sjukskrivna. För de gäller planering enligt Vård- och behandlingsprocessen.

Arbetslinjen - Vård- och behandling

Individer med sociala problem, så som bland annat missbruk, ska i första hand erbjudas hjälp för sina sociala problem. Socialtjänsten ska tillsammans med individen planera för hur hen på lång sikt ska kunna nå självförsörjning. Detta dokumenteras i en individuell plan som följs upp regelbundet.

Socialtjänstlagen ger inget utrymme för att avslå ansökan om ekonomiskt bistånd om individen inte accepterar behandling eller vissa insatser. Det är socialtjänstens ansvar att arbeta på ett sådant sätt att hen blir motiverad till att förändra sin situation.

En individ som hävdar att hen på grund av psykiska, fysiska eller andra personliga problem har svårt att bli självförsörjande kan behöva visa läkarintyg eller dokumentation av någon annan utredning av sina svårigheter. Det saknas dock stöd i socialtjänstlagen för att kräva att en individ ska genomgå läkar- eller psykologundersökning om hen motsätter sig det.

För individer med missbruks och beroendeproblematik tar socialsekreterare som arbetar med försörjningsstöd hjälp av handläggare på myndighetskontoret för vuxna som arbetar med missbruk och beroende. De handläggarna ansvarar för utredning och bedömning av behov kring insatser för att komma ifrån sitt missbruk eller beroende. Handläggarna på enheten för ekonomiskt bistånd samarbetar nära med dessa handläggare med målet att individen på sikt ska nå egen försörjning.

För de individer som har en ohälsa av något slag stödjer socialtjänsten individen att komma i kontakt med hälso- och sjukvården för utredning och behandling. I samarbete med sjukvården och övriga aktörer så som försäkringskassan och arbetsförmedlingen.

8.3 Beslut

Varje ansökan om ekonomiskt bistånd som lämnas ska dokumenteras och avgöras genom ett beslut. Om individen får ett avslag på sin ansökan eller om det som beviljas inte fullt ut stämmer överens med ansökan ska det tydligt framgå. Om individen inte får det hen ansökt om måste beslutet motiveras. Individen ska få besked om att beslut är fattat. Om det är ett avslagsbeslut ska beslutet skickas till individen helst samma dag, men senast dagen efter beslutet fattades. Avslagsbeslut meddelas alltid skriftligt och med en tydlig hänvisning hur beslutet kan överklagas. Individen har tre veckor på sig att överklaga från den dag hen fick beslutet till sig. I vissa fall skickas avslagsbeslut med mottagningsbevis och då får socialtjänsten ett skriftligt svar på när beslutet kom den enskilde till dels. I andra fall är det den dag individen själv säger sig ha fått beslutet som gäller, om socialtjänsten inte kan styrka att beslutet kom den enskilde till dels vid en annan tidpunkt.

8.3.1 Förbehåll

I vissa fall kan ett beslut om ekonomiskt bistånd vara belagt med ett så kallat förbehåll. Det betyder att beslutet endast gäller om vissa förutsättningar är uppfyllda. Det kan till exempel vara ett beslut om ekonomiskt bistånd till tandvård som ska utföras framåt i tiden. En förutsättning för att beslutet ska gälla är att individen ekonomiska situation inte förbättrats så att hen helt eller delvis själv kan betala återstående kostnad. En ändring av ett beslut med förbehåll är ett nytt beslut.

8.3.2 Utbetalning

Det ekonomiska biståndet betalas ut direkt till individen via hens bankkonto. Vid sammanboende betalas halva biståndet till dem var. I vissa särskilda fall kan socialtjänsten betala direkt till, till exempel hyresvärd eller elbolag. I särskilda fall använder sig socialtjänsten av förladdade kort. Endast om

mycket speciella omständigheter föreligger och endast i yttersta undantagsfall kan socialtjänsten använda sig av rekvisitioner.

8.4 Dokumentation

Socialtjänsten är skyldig att dokumentera. Dokumentationen ska vara ett stöd för socialtjänsten att fatta beslut. Dokumentationen ska även kunna ge information till individen om vad socialtjänsten har beslutat och på vilka grunder. Dokumentationen är även viktig på mer övergripande nivå för socialtjänstens egna uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring. För mer information kring dokumentation hänvisas till Osby kommuns riktlinjer ”Dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU och LVM”.

8.5 Sekretess

Inom socialtjänsten råder sekretess. Det betyder att den information som socialtjänsten har om individers personliga förhållanden inte får lämnas vidare om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att individen eller någon närstående lider men. I vissa fall kan dock socialtjänsten utan hinder av sekretess lämna ut uppgifter. Det kan handla om förebyggande av vissa brott, förhindrande eller avbrytande av vissa brott eller misstanke om vissa brott. I vissa fall är socialtjänsten enligt lag tvungen att lämna ut uppgifter. I de fall någon part begär in uppgifter från socialtjänsten efterfrågas alltid vilken sekretessbrytande bestämmelse begäran stödjer sig mot.

Socialsekreterare som arbetar med ekonomiskt bistånd är enligt lag skyldiga att anmäla till Barn- och familjeenheten om det kommer uppgifter till deras kännedom som gör att de känner oro för barn.

8.6 Samverkan

Om individen behöver insatser från andra samhällsorgan ska socialtjänsten samverka med dem. Huvudregeln är att individen måste ge sitt samtycke till samarbetet och informationsöverföring. Samverkan innebär gemensamt arbete mot bestämt mål. Samverkan hör ihop med att ha en helhetssyn på individens situation.

8.7 Tolk

Socialtjänsten ska använda tolk och översätta handlingar om det krävs för att individer som inte behärskar det svenska språket ska kunna tillvarata sin rätt. Det samma gäller om socialtjänsten har kontakt med individer som har en funktionsnedsättning som kraftigt begränsar deras förmåga att se, höra eller tala.

8.8 Ombud

Den som gör ansökan om ekonomiskt bistånd får anlita ett ombud. Ett ombud är en individ som har fullmakt att helt eller delvis företräda den enskilde. En fullmakt kan vara skriftlig eller muntlig. Det är viktigt att fullmakten är tydlig så att socialtjänsten verkligen förstår vad individen gett sin fullmakt till, den får inte vara allmäntlig.

9 Återkrav av beviljat ekonomiskt bistånd

Generellt sett beviljas ekonomiskt bistånd utan att individen blir skyldig att betala tillbaka det. Det finns dock undantag från denna bestämmelse.

Socialtjänsten kan kräva tillbaka bistånd som utbetalats felaktigt eller med för högt belopp om individen genom att lämna felaktiga uppgifter eller låtit bli att lämna uppgifter, orsakat att ekonomiskt bistånd betalats ut. Även om individen erhållit ekonomiskt bistånd felaktigt eller med för högt belopp och borde insett det, kan socialtjänsten kräva tillbaka utbetalt bistånd.

Andra fall då socialtjänsten kan kräva tillbaka utbetalt ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § är när det har beviljats;

- som förskott på förmån eller ersättning
- till den som är indragen i arbetskonflikt
- till den som på grund av förhållande hen inte kunnat styra över inte kunnat förfoga över sina inkomster och tillgångar.

Även bistånd som beviljats enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen kan återkrävas om det beviljats under villkor om återbetalning.

Ett beslut om återkrav ska vara skriftligt och ska innehålla uppgifter om de omständigheter som ligger till grund för att biståndet beviljats mot återkrav. Beslutet ska delges den enskilde.

Socialtjänsten kan väcka talan hos förvaltningsrätten om en individ inte frivilligt betalar tillbaka det bistånd som beviljats mot återkrav. Talan ska väckas inom tre år från det att biståndet beviljades.

Socialtjänsten kan välja att efterge den ersättningsskyldighet som föreligger.

9.1 Samordning av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen och ersättning enligt Socialförsäkringsbalken

Om en individ beviljats ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen och för samma period beviljas retroaktiv ersättning enligt socialförsäkringsbalken som till exempel sjukersättning kan socialtjänsten begära att försäkringskassan betalar ut ersättningen till socialtjänsten. Det är endast möjligt när det avser belopp över 1000 kronor. Framställan skapas i verksamhetssystemet och skickas till försäkringskassan varje månad. Allt utbetalt bistånd enligt 4 kap 1 § ska uppges i framställan.

9.2 Bidragsbrott

En individ kan dömas för bidragsbrott om hen lämnat oriktiga uppgifter eller inte meddelar socialtjänsten om förhållanden som hen är skyldig att anmäla. Det kan handla om förändringar i individens ekonomi eller boendeförhållande.

10 Särskilda grupper

10.1 Arbetslösa

För den som är arbetslös krävs att hen står till arbetsmarknadens förfogande på heltid och är villig att ta erbjudet lämpligt arbete. Den som är arbetslös ska även delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder till exempel

arbetsmarknadsutbildning, praktik eller arbetsrehabiliterande åtgärder. Även Svenska för Invandrare (SFI) och arbetssökarverksamhet räknas hit.

Socialtjänsten kan anvisa lämplig praktik/sysselsättning enligt socialtjänstlagen 4 kap. 4§, denna möjlighet används endast i särskilda fall då individen inte kan erbjudas lämplig arbetsmarknadsåtgärd via arbetsförmedlingen.

För individer där den arbetsmarknadspolitiska bedömningen är att en utbildning är en förutsättning för individen att nå självförsörjning, kan krav på det ställas efter samråd med arbetsförmedlingen.

10.2 Egna företagare

Huvudprincipen är att försörjningsstöd inte utgår till egna företagare. Frågan om bistånd måste dock prövas efter en helhetsbedömning utifrån förhållandena i det enskilda fallet.

10.3 Intagna inom kriminalvården

Den intagne är inte berättigad försörjningsstöd under anstaltstiden. Understiger strafftiden sex månader kan det föreligga rätt till försörjningsstöd till hyra och fasta avgifter för el och vatten om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Vid längre anstaltsvistelse uppmanas individen att hyra ut sin lägenhet i andra hand eller säga upp densamma. Individer som är häktade eller avtjänar påföljd erhåller fickpengar genom kriminalvården och kan därmed inte beviljas det av socialtjänsten.

10.4 Fotboja som straffpåföljd

Individer som avtjänar straff med fotboja jämställs med frivårdsklienter och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från Arbetslöshetskassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har individen därför rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja.

10.5 Individer som har samhällstjänst

Samhällstjänst skall utföras under den dömdes fritid, till exempel under kvällar eller veckoslut, under kontroll av frivårdsmyndigheten. Den dömda kan således behålla sitt ordinarie arbete eller sina studier eller fortsätta vara aktivt arbetssökande. Det faktum att en bidragssökande individ är dömd till samhällstjänst ska därmed inte påverka socialtjänstens krav på individen att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid och att delta i anvisade åtgärder.

10.6 Individer med missbruk- eller beroendeproblematik

Individer med missbruk- eller beroendeproblematik ska i första hand erbjudas hjälp för sina sociala problem. Socialtjänsten ska tillsammans med individen planera för hur hen på lång sikt kan kunna nå egen försörjning.

Socialtjänstlagen ger inget utrymme för att avslå ansökan om ekonomiskt bistånd om den enskilde inte accepterar behandling eller vissa insatser (Högsta förvaltningsdomstolen 2007-2855). Det är socialtjänstens ansvar att arbeta på ett sådant sätt att den enskilde blir motiverad till att förändra sin situation.

Socialtjänsten kan dock ställa krav på att individen ska upprätthålla kontakt med socialtjänstens vuxenhet. Möten och utredning på vuxenheten ses som relevanta insatser som skulle kunna föra individen närmare arbete och självförsörjning (Kammarrätten 2017-2615)

Socialtjänsten kan vid behov även avslå ansökan om ekonomiskt bistånd om bedömning görs att socialtjänsten i och med beviljat bistånd medverkar till missbruket (Kammarrätten 2008-2604).

10.7 Individer med sjukdom/ohälsa

Individer som på grund av sjukdom/ohälsa inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande hänvisas till sjukvården för vård och behandling. I de fall individen är sjukskriven ska kopia på läkarintyg inlämnas till socialtjänsten. Socialtjänsten samarbetar med sjukvården i de fall där behov finns för att individen på sikt ska nå självförsörjning.

10.8 Studerande

Vuxna studerande har sin försörjning tryggad genom studiestödssystemet och kan bara i undantagsfall anses vara berättigade till ekonomiskt bistånd.

Om den ena parten i ett förhållande studerar och studierna är en förutsättning för den framtida försörjningen ställer socialtjänsten inte krav på att hen ska avbryta studierna för att stå till arbetsmarknadens förfogande. Dock ställs krav på att individen ska ta studiemedel via Centrala studiestödsnämnden, både bidrag och lån. Om individen bedöms kunna få ett arbete utan att fullfölja studierna ställs krav på att hen ska ställa sig till arbetsmarknadens förfogande och söka arbete. Individen får slutföra den termin som hen har påbörjat. Tanken med det är att vuxna studerande ska kunna göra ett studieavbrott så att det inte medför alltför stora svårigheter att återuppta studierna vid ett senare tillfälle. I de fall då socialtjänsten godkänner att en part i hushållet studerar hanteras hushållets ekonomi som vanligt. Det vill säga den studerande inkluderas i beräkningen och hens studiemedel räknas som inkomst.

Om den studerande inte kan erhålla studiemedel är huvudregeln att hen måste avbryta studierna och istället ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Endast i de fall då socialtjänsten i samråd med arbetsförmedlingen gör bedömningen att utbildningen är direkt avgörande för att individen ska få ett arbete, kan fortsatta studier med bibehållet ekonomiskt bistånd godkännas under en begränsad period. För denna bedömning krävs ett studieutlåtande från läraren där det framgår att det finns rimliga chanser att individen kan slutföra sin utbildning inom rimlig tid. Upp till en termin bedöms vara en skälig tidsperiod för att individen ska få avsluta studierna med bibehållet ekonomiskt bistånd.

För vissa grupper finns det möjlighet att via arbetsförmedlingen studera på reguljär utbildning och erhålla aktivitetsstöd. I dessa fall kan kompletterande försörjningsstöd beviljas om förutsättningarna för bistånd i övrigt är uppfyllda.

Arbetslösa ungdomar som saknar 3-årig gymnasiekompetens och är under 20 år och därmed inte kan erhålla studiemedel, kan studera med ekonomiskt bistånd. Det gäller endast i de fall då föräldrarnas försörjningsansvar av

någon anledning ej kan åberopas. De ska från och med höstterminen de fyller 20 år söka studiemedel från Centrala Studiestödsnämnden.

I övrigt kan ekonomiskt bistånd till studerande endast utgå i akut nödsituation eller under ett studieuppehåll. För att ha rätt till försörjningsstöd under studieuppehållet ska den studerande kunna visa att hen i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation. Den studerande ska själv under terminen planera för sommaruppehållet, vara aktivt arbetssökande och i god tid anmäla sig till arbetsförmedlingen.

10.9 Barn och unga

Föräldrar är underhållsskyldiga till dess att barnet fyller 18 år. Går barnet i skolan vid denna tidpunkt är föräldrarna fortsatt försörjningsansvariga, dock längst till dess barnet fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan samt annan jämförbar utbildning.

Om föräldrarna till ett barn eller en skolungdom, som fyllt 18 men inte 21 år, inte fullgör sin underhållsskyldighet och om socialtjänsten inte kan förmå dem till det, bör socialtjänsten överväga att ge ekonomiskt bistånd direkt till barnet eller ungdomen utifrån ålder och mognad. Om ett barn eller en skolungdom, som fyllt 18 men inte 21 år, på egen hand ansöker om ekonomiskt bistånd bör nämnden bortse från föräldrarnas underhållsskyldighet om barn/ungdomen;

- är utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller
- barnet/ungdomen bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna

Att utan medgivande från vårdnadshavare bistå barnet ekonomiskt bör enligt JO dock vara en åtgärd som endast används i undantagsfall. I de fall bistånd ges till ett barn ska beslutet kommuniceras även till vårdnadshavarna. I en sådan situation måste socialtjänsten överväga om vissa uppgifter behöver sekretessbeläggas för att skydda barnet. Om ett barn själv får barn är mor- och farföräldrarna försörjningsskyldiga för sitt barn, men inte för barnbarnet.

Om föräldrar inte fullgör sin försörjningsplikt bör anmälan till barn- och familjeenheten övervägas.

10.10 Utländska medborgare

10.10.1 Asylsökande och tillståndssökande

Migrationsverket ansvarar för försörjning och boende för asylsökande individer som har sökt uppehållstillstånd i Sverige. Asylsökande som har fått avslag på sin asylansökan omfattas fortfarande av Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA).

När en individ har fått uppehållstillstånd träder rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen in. Under tiden som Migrationsverket utreder en förlängning av ett tillfälligt uppehållstillstånd föreligger också rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen.

Barn under 18 år som inte har uppehållstillstånd och som bor med en vårdnadshavare med uppehållstillstånd ska alltid provas enligt socialtjänstlagen.

I vissa fall ska kommunen betala ut dagersättning enligt LMA. Det kan gälla anhöriga som får lov att vistas i Sverige medans deras ansökan om uppehållstillstånd prövas. Tillståndssökande har av socialtjänsten rätt till dagersättning och särskilt bidrag enligt LMA. Tillståndssökande har inte rätt till bistånd till boende.

Kommunens yttersta ansvar enligt socialtjänstlagen 2 kap. 1§ gäller även individer som omfattas av LMA.

Om en individ som omfattas av LMA ansöker om bistånd för behov som inte täcks genom LMA måste kommunen pröva ansökan enligt socialtjänstlagen 4 kap. 1§. Begravningskostnad är ett exempel på ett sådant behov.

10.10.2 Individer som vistas i Sverige på EG-rättslig grund

En EU/EES-medborgare har uppehållsrätt i Sverige så länge hen:

- Är anmäld på arbetsförmedlingen
- Aktivt söker arbete
- Bedöms ha ”en verklig möjlighet att få en anställning”

EU/EES medborgare som har uppehållsrätt ska betraktas på samma sätt som andra arbetssökande, eftersom hen har rätt till likabehandling enligt socialtjänstlagen. Om arbetslösa EU/EES-medborgare ansöker om ekonomiskt bistånd blir det socialtjänsten som i samråd med arbetsförmedlingen får bedöma om kriterierna är uppfyllda.

Individer som bedöms inte ha sitt egentliga bo och hemvist i Sverige utan endast bedöms befinna sig tillfälligt i Sverige har bara rätt till bistånd för att avhjälpa en nödsituation. Det kan handla om individer som till exempel sökt sig till Sverige utan att ha realistiska möjligheter att göra sig gällande på den svenska arbetsmarknaden och som måste tigga för att klara sin försörjning.

Vad som är nödvändig hjälp för att avhjälpa en akut nödsituation måste socialtjänsten bedöma i varje enskilt fall. Dock innebär rätten till bistånd för att avvärja en nödsituation i många fall att biståndet kan begränsas till enstaka bistånd för mat, logi eller reskostnader för att kunna ta sig tillbaka till det land som EU/EES-medborgaren kommit ifrån.

10.10.3 Nordiska medborgare

Nordiska medborgare samt individer bosatta på Grönland och Färöarna är enligt särskilda konventioner i biståndshänseende jämställda med svenska medborgare.

10.11 Individer placerade av socialtjänsten på institution eller i familjehem

Om man inte har tillräckliga inkomster kan försörjningsstöd beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem. Bistånd beviljas enligt norm till kläder och skor, fritid och lek, hälsa och hygien samt dagstidningar och telefon. Bistånd kan även utgå till eventuella avgifter till fackförening, a-kassa och arbetsresor. I vissa fall ingår även en form av fickpeng via behandlingshemmet och då utgår bistånd endast till posten kläder och skor.

Under placeringstiden kan individer ha kvar sina kostnader knutna till bostaden. Dessa kostnader är hyra, hemförsäkring och abonnemangsavgifter för telefon och el. Bistånd kan utgå efter ekonomisk prövning.

10.11.1 Egenavgift vid vård och behandling

Försörjningsstöd beviljas inte till egenavgift vid placering för vård och behandling. Har individen inte tillräckligt med egna inkomster att betala avgiften med skall avgiften nedsättas eller efterges i samband med placeringsbeslutet.

10.12 Vid behandling på sjukhus

Patientens egenavgift vid sjukhusvård utgör avgift för kost och logi och rymms därför delvis inom försörjningsstödet kostnadspost för mat.

Mellanskillnaden mellan patientavgiften och den del av riksnormen som avser mat kan beviljas.

Det är endast den kostnad som är medicinskt motiverad som godkänns. Som regel godkänns inte anhörigas boende på patienthotell. Rimliga kostnader för resor för anhöriga kan beviljas.

Kostnader för sjuk- och behandlingsresor medges om kostnaden inte ersätts av Region Skåne eller ersätts på annat sätt. Högekostnadsskyddet skall beaktas och det billigaste färd sätt skall alltid utnyttjas. Reskostnader som uppstår mot bakgrund av att individen valt vårdgivare på annan ort godkänns inte om vårdbehovet kan tillgodose av en vårdgivare närmre hemmet. Undantag kan göras om den närmaste vårdleverantören inte kan tillgodose vårdgarantin på tre månader.

Under placeringstiden kan individen ha kvar sina kostnader knutna till bostaden. Dessa kostnader är hyra, hemförsäkring och abonnemangsavgifter för telefon och el. Bistånd kan utgå efter ekonomisk prövning.

10.13 Rättspsykiatri

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård har rätt till ekonomiskt bistånd. Individer dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag etc.

10.14 Pensionärer

Pensionärer som inte uppnår skälig levnadsnivå genom sin pension har möjlighet att ansöka om äldreförsörjningsstöd från pensionsmyndigheten och ska därmed inte ansöka om försörjningsstöd hos socialtjänsten. Äldreförsörjningsstödet betalas ut från och med den månad individen fyller 65 år.

10.15 Föräldralediga

Vid föräldraledighet ska föräldrapenning tas ut med maximalt belopp, det vill säga för alla veckans sju dagar.

Föräldrar har rätt att vara föräldralediga till dess att barnet fyller 1 år. Därefter ska föräldern ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Barnet skall anmälas för barnomsorgsplats när det är 6 månader för att kunna beredas plats när det fyllt 1 år. Individen skall i god tid innan föräldraledighetens slut börja söka arbete.

Om individen hävdar att hon på grund av fysiska besvär i graviditetens slutskede inte kan arbeta eller delta i aktivitet kan hon ha rätt att påbörja föräldraledighet tre veckor innan beräknad födsel. Vid tidigare uttag av föräldraledighet krävs läkarintyg. En individuell bedömning utifrån aktuell

planering ska dock alltid göras. Från den dagen individen går hem på föräldraledighet ska uttag av föräldrapenning göras. Är individen beroende av ekonomiskt bistånd förväntas hen att ta ut alla dagar och använda den inkomsten till sin försörjning.